

aanzien van de psalmberijming geheel vrij wilde laten, doch slechts om Marnix' psalmboek nog niet exclusief binnen en Datheen's psalter niet reeds volstrekt buiten te sluiten. En de Synode van Dordrecht 1618/19, die aan de kerkenordening den vorm gaf, waarin ze een paar eeuwen onveranderd zou blijven vigeeren, nam de uitdrukking „Psalmen Davids", zonder aanduiding van een bepaalde berijming, van de synode van 1586 over. Maar ook nu geschiedde dit zeker niet op grond van de overweging, dat de plaatselijke kerken geheel zelfstandig en geïsoleerd over het al of niet invoeren van een bepaalde berijming zouden hebben te oordeelen.

Hoewel de synode van 1586 de psalmen van Marnix officieel ten behoeve van den kerkelijken eeredienst had ingevoerd, konden deze den bundel van Datheen niet verdringen. De producten van diens rijkdom met hun „onnoedige uitwassen, zielloze stopwoorden, geradbraakte taalvormen en stootende zonden tegen den eersten eisch van rijm en rhythmus" ¹⁾ waren te diep in de harten der eenvoudigen vastgegroeid dan dat ze er, ook niet door een synodebepaling, uit losgescheurd konden worden. Toch daalde langzamerhand het gezag van Datheen's rijmelarij. Tientallen nieuwe berijmingen openden de concurrentie daarmee. Ten slotte decreteerden de Generale Staten op 25 Mei 1762, dat een nieuwe berijming in de Gereformeerde kerken zou worden ingevoerd. Op 6 Mei 1772 ordonneerden zij voorts, dat de berijmingen van Hendrik Ghyzen, Joannes Eusebius Voet en het genootschap Laus Deo Salus Populo den grondslag voor den nieuwen psalmbundel zouden vormen en dat een commissie, waarvoor alle gewestelijke Staten één lid zouden aanwijzen, deze zaak definitief in orde zou maken. Van 12 Januari—19 Juli 1773 heeft deze commissie gewerkt. En op 1 Januari 1775 werd de nieuwe bundel met veel officieel vertoon op bevel van de Hoog Mogende Heeren Staten Generaal ingevoerd.

Ons huidige psalmboek is derhalve een zuiver staatscreatuur en werd wederrechtelijk in de gereformeerde kerken ingevoerd. Noot is het door de kerken officieel onderzocht, goedgekeurd en ingevoerd. Zijn autoriteit en rechtsgeldigheid berust alleen op de gewoonte. C. V.

¹⁾ Aldus Dr A. Kuyper in: Ter Haar en Moll, Geschiedenis der Chr. Kerk in Nederland, II, p. 105.

Synodocratische reactie

We hopen volgende week tijd en plaats te vinden voor een greep uit de hoogst merkwaardige synodocratische reactie op het besluit van Amersfoort om niet langer ons op slechtouwen te laten nemen door deputaten, die niets willen zeggen, dat zakelijk is en vastgelegd wordt.

Over één ding verbazen we ons: waarom zijn ze niet opgelucht? Door de ontdekking, dat die ketteren en scheurmakers blijkbaar niet probeeren langs slinkse wegen het leven hinner van hen gezuiverde kerken weer te infecteeren? K. S.

CORRIGENDUM.

In het artikel „Het einde van een martelgang" is een zinstorende drukfout ingeslopen. Men leze op pag. 88, 3e kolom de 12e alinea en volgende aldus:

dan zouden ze demonstreeren, dat ze er niets van hadden gemeend, toen ze om Christus' wil den strijd tegen de synodale manipulaties van 1944/45 aanboden;

dan zouden ze de synodale gemeenschap hebben gehaat in plaats van liefgehad;

kortom: ze zouden de zaak van Christus' kerk hebben verraden.

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

Algemeene vergadering

van het Voorloopig verband van Vrije Klesverenigingen, te houden D.V. op Maandag 3 Januari 1949 te Amersfoort, in Gebouw „IRENE" bij de Gereformeerde (Wester)kerk, Lingestraat 10. Aanvang: elf uur.

AGENDUM.

1. Opening en Openingswoord door den Voorzitter, Ds F. A. den Boeft.
2. Mededeelingen.
3. Algemeene bespreking over onzen organisatievorm, in te leiden door een der leden van den Contactraad.
4. Referaat van den tweeden Voorzitter, Ds Joh. Francke. Onderwerp: „DE BETEKENIS VAN DE BELLIDENIS VOOR DE POLITIEK".
5. Bespreking van dit onderwerp.
6. Sluiting.

Wie tot deze vergadering toegang hebben en er van harte welkom zullen zijn? Zooals vanzelf spreekt afgevaardigden en leden van bij het verband aangesloten verenigingen en comités. Maar zij niet alleen. Van vele zijden ontvingen we sympathiebetuigingen met onze „verklaring inzake zelfstandig optreden in de politiek". Daardoor zijn we in het bezit van bepaalde „contactpunten". We zouden het op prijs stellen, als ook deze „eenzamen" en kleine groepjes, die overtuigd zijn van den eisch tot zelfstandige organisatie gehoor zouden geven aan den oproep tot de vergadering van 3 Januari. Zoo zou het mogelijk zijn om in breder kring dan alleen de thans in het verband aangeslotenen te overwegen, welke stap op den weg van organiseren nu verder dient gezet.

Namens den Landelijken Contactraad, Berkel (Z.-H.), December 1948. D. C. HAAK, Secr.

P.S. De Landelijke Contactraad, in het leven geroepen door het „Voorloopig Verband van Vrije Klesverenigingen" bestaat uit de volgende brs: Ds F. A. den Boeft te Groningen, Voorz.; Ds Joh. Francke te Rotterdam-Delfshaven, 2de Voorz.; D. C. Haak te Berkel (Z.-H.), Secr.; G. Vink te Rotterdam-Zuid, Penn.m. en K. Wieringa te Groningen.

Eenige bijdragen tot opening der Schriften (III)

POP. WETENSCH. SCHETSEN

Rechtvaardigheid Gods

uit geloof tot geloof

Zooals we reeds zagen, moet de opvatting van „geloof" als „gehooviger" in de uitdrukking „tot geloof" (Rom. 1:17) zakelijk wel zeer aannemelijk geacht worden, als we daarnaast leggen wat 3:22 geeft, n.l. „tot allen die gelooven".

Intusschen blijft dan de vraag, of deze gelijkstelling formeel geen bezwaar ontmoet.

We meenen van niet. Men heeft hier n.l. te doen met een uitdrukkingwijze die niet alleen in het Grieksch, maar b.v. ook in het Nederlandsch zeer gebruikelijk is. Haar eigenaardigheid bestaat hierin, dat men een groep (concrete) personen samenvat onder een woord dat — strikt genomen — de (abstracte) eigenschap aanduidt die hen allen kenmerkt, of wel de handeling die ze allen uitvoeren.

We doen uit de talloze voorbeelden maar een greep. Een redacteur is een persoon die een blad redigeert; terwijl „redactie" daarentegen eigenlijk beteekent: de handeling van het redigeren. En toch kan ik zeggen: „de redactie vergadert"; of „de redactie deelt dit en dat mee". Men ziet, dat in zoo'n geval „redactie" staat voor „redacteurs".

„Jeugd" wil zeggen: de lagere leeftijd (abstract dus); zoo b.v. in een zin als deze: „In zijn jeugd woonde hij te X.". Maar ik kan het woord ook concreet gebruiken, n.l. als samenvatting van „alle jonge menschen", b.v. wanneer ik zeg: „Die dominé bemoeit zich veel met de jeugd".

Zoo zou men kunnen doorgaan: „De handel (in plaats van „de handelaars") was ontevreden over dien maatregel". „Ook de sport (i.p.v. „de sportbeoefenaars") was vertegenwoordigd bij de plechtigheid in de Nieuwe Kerk", enz. enz.

Ook het N.T. biedt van zulk een zegswijze meer dan één voorbeeld. Reeds ontmoetten wij er één (zonder er bij stil te staan) in den loop van ons voorafgaand betoog. Bedoeld is Rom. 3:30. Daar bedient de apostel zich van de abstracta „besnidenis" en „onbesnedenheid" (Statenvertaling: „voorhuid"), terwijl hij toch duidelijk „besnedenen" en „onbesnedenen" (personen dus) op het oog heeft.

Een nog interessanter voorbeeld vinden we in 2 Cor. 5:21b, waar het heet: „..... opdat wij zouden worden rechtvaardig Gods in Hem". Hier worden wij dus betiteld met het abstracte „rechtvaardigheid Gods" in plaats van met het concrete „gerechtigden door God".

Belangrijk is deze plaats mee daarom, dat ze de door ons verdedigde opvatting van den term „rechtvaardigheid Gods", zooals die voorkwam in Rom. 1:17, in 't licht stelt als volkomen in overeenstemming met Paulus' spraakgebruik elders. Hier (in 2 Cor. 5:21b) is n.l. geen twijfel mogelijk, of „rechtvaardigheid Gods" is bedoeld in transitieven zin.

Tot slot nog een voorbeeld, dat ons langer moet bezighouden, omdat ook daar — evenals in Rom. 1 vs 17 — het niet onderkennen van het hier gesignaleerde spraakgebruik tot ernstig misverstand mee aanleiding heeft gegeven. De poging tot opheffing daarvan moge dan — al valt ze eigenlijk buiten het kader van Romeinen — de voor ditmaal resterende ruimte vullen.

Waarschijnlijk zullen velen van ons met name in de donkere bezettingsjaren in het gebed deze woorden hebben beluisterd of ook zelf gebedigd: „Laat Uw barmhartigheden roemen tegen Uw oordeelen". Dat men zich aldus (al dan niet bewust) aansloot bij de woorden uit Jac. 2:13, is duidelijk. Kennelijk was de bedoeling van de bede deze: „In de toorn gedenk des ontfermens" (om het nu maar weer in schriftwoorden uit te drukken). Men zag het blijkbaar zoo: in de rampen, die de oorlog over ons brengt, moeten wij de stem hooren van Gods oordeel over de zonde; maar moge nu daartegen in Gods barmhartigheid haar stem verheffen, zoodat ze het oordeel overstemt.

Bezien we nu echter den inhoud van Jac. 2:13 nauwkeurig, dan blijkt, wie zoo bad een op zichzelf juiste bede gekleed te hebben in bewoordingen die iets totaal anders bedoelen.

De tekst in kwestie luidt: „Want het oordeel (is) onbarmhartig voor wie geen barmhartigheid gedaan heeft; barmhartigheid roemt tegen het oordeel".

Om te beginnen vragen we ons af: wat beteekent de uitdrukking „roemen tegen"? De vertaling is niet bijzonder gelukkig. Het woord n.l. dat we in den Grieksch tekst vinden, is een samenstelling. Nu beteekent het enkelvoudige werkwoord (kauchaomai): „pochen". We treffen het o.a. aan in den brief aan de Romeinen (b.v. 2:17), evenals ook het op dit werkwoord corresponderende zelfstandig naamwoord (kauchesis, 3:27, of kauchéma, 4:2).

Wat nu het voorzetsel (kata) betreft, waarmee dit werkwoord in onzen tekst is samengesteld: dit geeft aan, dat de handeling geschiedt „van boven naar beneden". In overdrachtelijk gebruik geeft het dus te kennen, dat men vanuit de hoogte, minachtend, met zelfverheffing denkt, spreekt of handelt. Ter verduidelijking zij gewezen op Rom. 11:18, waar we dezelfde samenstelling vinden. Daar wordt het wel duidelijk, dat „roemen tegen" moet

beteekenen: „vol trots zich geringschattend uitlaten over".

Keeren we met deze kennis gewapend terug naar Jacobus, dan doen we goed, eerst even aandacht te schenken aan de (volkomen duidelijke) uitspraak waarmee dit vers begint. Daar staat n.l., dat iemand, die geen barmhartigheid heeft betracht, een oordeel staat te wachten dat hem niet zal sparen. (We denken hierbij als vanzelf aan de gelijkenis uit het slot van Matth. 18.) Nu volgen daarop zonder verbindingswoord de woorden die ons mochte geven. En dikwijls heeft dat weglaten van het koppelwoord tusschen twee zinnen ten doel, de tegenstelling tusschen die beide te beklemtoon. Wij verwachten dus nu in de tweede versheft de tegenhanger van de eerste. Op het eerste gezicht kan het inderdaad moeilijk schijnen, die eruit te halen. Zijn we echter eenmaal verdocht op de figuur die we daareven ontmoetten, n.l. het gebruik van een abstracte eigenschap als aanduiding van een groep concrete personen, dan is de moeilijkheid overwonnen. „Barmhartigheid" is n.l. alleen maar te verklaren als een gewijzigde uitdrukking voor: „al wie barmhartigheid doet".

„Barmhartigheid roemt tegen het oordeel" wil dus zeggen: wie barmhartigheid betracht zegt zelfverzekerd: „Ik ben boven het oordeel verheven; het raakt mij niet!"

Het zal duidelijk zijn, wat de fouten zijn in die opvatting van deze woorden welke doorschemerde in de zooeven geciteerde gebedspassage. Men heeft om te beginnen „roemen tegen" verstaan als: „ergens tegenin spreken". En zoo zag men „barmhartigheid" tegenover „oordeel" staan en meende dus, hier aan barmhartigheid Gods te moeten denken, daar immers ook het oordeel van God uitgaat.

Het is onbegrijpelijk, hoe een exegeet als Grosheide, na in den Bottenburg-commentaar (van 1927) een even voortreffelijken als korten uitleg van dit vers te hebben gegeven, in de K.V. (van 1935) de zaak radicaal verprutst. Hij schrijft daar (pag. 37):

„De laatste woorden van dit vers kan men tot de paradoxen rekenen. Barmhartigheid en oordeel schijnen elkander uit te sluiten. Maar Jacobus leert het ons anders. Wij zullen allen geoordeeld worden, 2 Kor. 5:10. en dat oordeel zou veroordeeling voor ons zondaren beteekenen, ware het niet, dat GOD in Christus ZIJN BARMHARTIGHEID heeft geopenbaard. DIE BARMHARTIGHEID doet ons in het oordeel bestaan en daarom kan ze zich roemend TEGEN-OVER het oordeel verheffen. De barmhartigheid doet het oordeel te niet!"

We lieten in dit citaat enkele woorden kapitaal zetten, omdat daar de ontsporing duidelijk wordt. Heeft zijns ondanks de Nederlandsche vertaling („roemen tegen") Grosheide hier op een dwaalspoor geleid? In elk geval: de Grieksch tekst leert ons wel, dat deze opvatting onhoudbaar is. Trouwens, de conclusie waartoe men dan — wel haast noodzakelijk — komt, n.l. dat hier gesproken wordt van Gods barmhartigheid, doet vreemd aan. De barmhartigheid immers waarover Jacobus in de eerste versheft sprak, was die welke de mensch in praktijk brengt. En past ook niet zóó alleen dit vers in het kader van een betoog, dat wil duidelijk maken: de mensch wordt in het oordeel gerechtvaardigd uit de werken die hij doet, waaronder met name die der barmhartigheid? 2:12—26.¹⁾

Nu zou men kunnen vragen: „Maar als dan barmhartigheid hier zakelijk denzelfden inhoud heeft als het voorafgaande „wie barmhartigheid gedaan heeft", waarom heeft Jacobus een duidelijke uitdrukking vervangen door een meer duistere?" Dezelfde kwestie zou men ook ten aanzien van Rom. 1:17 kunnen opwerpen. En daarbij zijn we dan toch weer bij ons uitgangspunt terug.

Nu, dan gelooven we, dat naast een mogelijke stilistische overweging — variatie in uitdrukkingwijze maakt immers een stuk prettiger te lezen — een nog sterker motief te ontdekken valt. We moeten er n.l. op letten, dat zoowel Jacobus als Paulus dat wat ze in 't vervolg breed uiteenzetten (resp. in Jac. 2:14—26 en — na een voorbereidend betoog — in Rom. 4 vs 1—13) in 't kort reeds aanstonds als thema vooropzetten. Daarom is kernachtigheid van uitdrukking op die plaatsen (resp. Jac. 2:13 en Rom. 1:17) zeer gewenscht. Hier past een slagzin, die de lezers (hoorders) bijblijft.

En zoo zien we hen daar dan ook allereerst het lidwoord (de, het) weglaten; en voorts een „evenwicht" aanbrengen door naast het eenmaal gegeven abstracte zelfstandig naamwoord (resp. „oordeel" en „(ult) geloof") nu ook de betrokken personen onder zoo'n abstractum te vangen (resp. „barmhartigheid" en „(tot) geloof").

Houwerzijl. D. HOLWERDA.

¹⁾ Waarom besluit men eigenlijk, als men Jac. 2 wil indeelen, de eerste pericop met vers 13 in plaats van met vers 11?

Nieuwe medewerkers

Als medewerkers aan ons blad zijn toegetreden: Drs R. H. Brenner, Zwolle; Ds J. v. Bruggen, Assen; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds C. Vonk, Schiedam.